

Nederlands Kenniscentrum Ouderenpsychiatrie

‘Op weg naar een zinvol samenspel’

Inleiding

Het Nederlands Kenniscentrum Ouderen Psychiatrie is in 2003 gestart met als doel om door het bundelen en delen van kennis over de geestelijke volksgezondheid van ouderen, de kwaliteit van de ouderenzorg een belangrijke impuls te geven. Binnen het NKOP bundelden zes ggz-instellingen de krachten om dit samen te realiseren. Het NKOP kreeg in korte tijd een goede naam als kennismakelaar binnen de ouderenpsychiatrie. Vanaf de start tot en met 2007 ontving het NKOP subsidie van VWS. Hierna werd het NKOP een stichting gefinancierd sponsorgelden van aangesloten GGZ organisaties. In 2011 werd de stichting beëindigd. Vervolgens is het NKOP ondergebracht bij het programma Ouderen van het Trimbos instituut. In 2015 sloten de eerste vier VVT organisaties zich bij het NKOP aan. Deze organisaties hadden op dat moment bewoners met psychiatrische problematiek binnen hun organisatie (gerontopsychiatrie). Ze wilden de zorg voor deze bewoners en de onderlinge samenwerking verder verbeteren door zich te verenigen. In de jaren hierna is het aantal aangesloten organisaties gegroeid. Eind 2023 nemen elf ggz-organisaties en twaalf VVT organisaties deel aan het NKOP.

Recent hebben we de structuur van het netwerk anders ingericht. Het bestaat nu uit een GGZ- en een VVT kamer en een gezamenlijke NKOP Raad, welke elkaar 4 x per jaar fysiek ontmoeten. De uitgangspunten zijn gelijkwaardige betrokkenheid van beide sectoren en meer eigenaarschap bij de leden. De organisaties die deelnemen, zijn allen werkzaam in de zorg voor ouderen met psychische problemen, zowel ambulante als intramuraal. Er is een gezamenlijk belang bij het ontwikkelen, verzamelen, uitwisselen en benutten van kennis over en voor deze doelgroep.

Ontwikkelingen

In 2019 heeft VWS opdracht gegeven voor de ontwikkeling van een kennisinfrastructuur voor tien groepen cliënten binnen de Wlz. Dit waren cliënten die verbleven in de VVT met hoog complexe problematiek, maar met een laag volume, de zogenoemde laag volume hoog complexe doelgroepen (LVHC). Voor deze groepen was vastgesteld er specifieke kennis nodig is om goede kwaliteit van zorg te kunnen bieden. Een van deze groepen is de gerontopsychiatrie+ of GP+ doelgroep. Sinds die tijd is er gewerkt aan de ontwikkeling en inrichting van een doelgroepennetwerk GP, wat heeft geresulteerd in de Vereniging voor Gerontopsychiatrie (VVG), een kenniscentrum, doelgroep expertisecentra (DEC's) en regionale expertisecentra (REC's). Vanaf het begin van deze ontwikkeling heeft het NKOP een coördinerende rol ingenomen, met de oprichting van de VVG werd deze taak overgenomen door de vereniging. Eind 2023 is deze ontwikkeling succesvol afgerond met de formele erkenning van dit doelgroepennetwerk.

Op dit moment is er rondom de doelgroep ouderen met psychische problemen een kennislandschap ontstaan van kennis en expertisecentra, academische werkplaatsen en kennisinstututen. Er komt steeds meer aandacht voor deze doelgroep en dat is goed nieuws. Net als in de zorg, is voor kennis ontwikkelen en kennis delen goede samenwerking essentieel. Een goed werkende kennisinfrastructuur vraagt om blijvende afstemming met aangrenzende en soms deels overlappende kennisnetwerken.

Door samen te werken in het ontwikkelen, delen en verspreiden van kennis:

- Bereik je een grotere groep professionals
- Is er vanzelfsprekend meer kruisbestuiving
- Voorkom je versnippering en dubbelingen in het aanbod
- Kun je (kosten) effectiever werken

Kijk met elkaar welke thema's je samen kan doen. Wie daarbij in de lead is. Wat echt specifiek bij een bepaald kennisnetwerk thuishoort en maak hier met elkaar afspraken over.

Het NKOP richt zich al vanaf het begin op de brede groep ouderen met psychiatrische problematiek. Hier onder vallen onder andere: De thuiswonende oudere die voor het eerst te maken heeft met een depressieve stoornis, een ouder wordende cliënt die al vele jaren van zijn/haar leven te maken heeft met (ernstige) psychiatrische problemen en de oudere die nu, met afnemende copingmogelijkheden, last krijgt van de traumatische ervaringen van vroeger. Deze ouderen krijgen hulp en ondersteuning vanuit verschillende plekken: het sociaal domein, de POH-GGZ, de BGGZ, de SGGZ, de VVT en /of het ziekenhuis. Als NKOP willen we alle professionals voorzien van kennis over deze doelgroep, wetenschappelijk onderzoek stimuleren en de onderlinge verbindingen versterken.

Met de ontwikkelingen in de maatschappij, staan we voor grote uitdagingen zoals blijkt uit IZA en WOZO. De toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid van de zorg staan onder druk. Ouderen blijven steeds langer thuis wonen. Dit alles vraagt om een zinvol samenspel tussen alle eerdergenoemde partijen. Een samenspel in het delen en ontwikkelen van kennis en in het samenwerken in de praktijk. De juiste zorg op de juiste plek. Werken aan preventie van psychische problemen. En samendoen wat samen kan. Daar willen we als NKOP een bijdrage aan leveren.

Dit meerjarenplan geeft richting aan de toekomstige activiteiten van het NKOP. Het is samen met het netwerk opgesteld. Input haalden we uit drie digitale bijeenkomsten, de rondetafelbijeenkomst, kamerbijeenkomsten en losse gesprekken met deelnemers in de tweede helft van 2023. Voorgestelde weg richting inhoud.

Missie en visie

Het NKOP staat voor de preventie en behandeling van psychische problematiek op latere leeftijd en tijdige en kwalitatief goede hulpverlening aan ouderen met psychiatrische problematiek. Ongeacht waar ze wonen. Dit gebeurt door professionals evidence of practice based kennis te bieden en de onderlinge samenwerking te versterken. Psychische hulpverlening aan ouderen vraagt om specialistische expertise en een specifieke aanpak door de levensfase, de grote verschillen tussen ouderen, een mogelijke andere presentatie van psychische problemen en/of de aanwezigheid van meerdere aandoeningen. Nog te vaak hebben ouderen te maken met onderdiagnostiek en onderbehandeling. Hulpverleners herkennen klachten niet of zien ze als passend bij de leeftijd. Behandel mogelijkheden worden onderschat. Onderzoek laat zien dat dit niet klopt. Hulp aan en behandeling van ouderen is goed mogelijk. Goede samenwerking in het netwerk is onmisbaar voor kwalitatief goede zorg aan ouderen.

Ambities 2024-2026

1. Het NKOP is hét landelijk netwerk voor het uitwisselen, gebruiken en ontwikkelen van kennis over ouderen met psychiatrische problematiek en preventie en behandeling hiervan. Het gaat hierbij om kennis vanuit zowel wetenschap, beleid als praktijk.
2. Het NKOP benut de brede samenstelling van haar deelnemers uit de VVT en de GGz zodat kennis en kunde uit beide sectoren leidt tot betere zorg voor en betere kwaliteit van leven van de doelgroep.
3. Het NKOP is een lerend netwerk dat domeinoverstijgende samenwerking op het gebied van onderzoek en implementatie van verworven kennis in de praktijk stimuleert.

Doelstellingen 2024-2026

1. Het uitwisselen, gebruiken en (mee)ontwikkelen van kennis.

Onze kernactiviteit is het uitwisselen, gebruiken en (mee) ontwikkelen van kennis over ouderen met psychiatrische problemen. Kennis uit wetenschap, beleid en praktijk. Om zo mee te helpen aan betere kwaliteit van zorg. De inbreng van deelnemers, ontwikkelingen in het veld en de kennisagenda Ouderenpsychiatrie geven richting aan de inhoud.

Het NKOP is een interdisciplinaire werkplaats voor de uitwisseling van kennis over ouderen met psychiatrische problemen. Ieder jaar organiseren we:

- Vier kamerbijeenkomsten en NKOP-raden voor NKOP deelnemers, waarin we met elkaar kijken naar mogelijkheden om op basis van inhoud samen op te trekken en kennis en ervaring te delen.
- Minimaal drie platformbijeenkomsten voor NKOP deelnemers, waarin een inhoudelijk onderwerp wordt gepresenteerd door een van de NKOP deelnemers. Het doel hiervan is om organisaties te mogelijkheid te bieden om relevante kennis uit de praktijk of onderzoek te delen met collega's. Of juist een nieuw/ complex onderwerp samen verder uit te diepen.
- Het jaarlijks NKOP Symposium. Dit is toegankelijk voor iedereen die op de hoogte wil zijn van de nieuwe ontwikkelingen in de ouderenpsychiatrie.
- Een rondetafelbijeenkomst waarin de volgende zaken besproken worden:
 - Terugblik en evaluatie afgelopen jaar
 - De knelpunten en ontwikkelingen in het veld.
 - De plannen en jaarplanning voor het komend jaar
 - De vraag uit de kennisagenda die het volgende jaar centraal zal staan in de platformbijeenkomsten en symposium.

De komende jaren willen we daarnaast kijken hoe we onze positie als landelijk kenniscentrum kunnen versterken. We willen toe groeien naar een 'spin in het web' functie voor de brede doelgroep van ouderen met psychiatrische problematiek. Door de krachten te bundelen. Het onderling contact en uitwisseling makkelijker maken. En de aanwezige expertise in het netwerk zichtbaar en vindbaar maken. Er is ongelooflijk veel kennis en ervaring beschikbaar bij de deelnemers van het NKOP en er wordt veel onderzocht. Door deze kennis samen te brengen en toegankelijk te maken voor de professionals op de werkvloer, kunnen we nog meer betekenen voor de doelgroep.

De beleidsvoornemens 2024-2026

- Het inrichten van een plek op de website waar je als deelnemer aan het NKOP terecht kan voor good practices van andere organisaties, relevante artikelen over ouderenpsychiatrie en vragen.
- Duidelijker onderscheid tussen publieke kennis en kennis voor deelnemers.
- Voorzien in de behoefte die er binnen het netwerk is in de wijze van kennisdelen..
- Het onder de aandacht blijven brengen van de kennisagenda en het stimuleren van het doen van onderzoek om op deze manier een bijdrage te leveren aan de uitvoering van de agenda.
- Het jaarlijks centraal stellen van een van de vragen van de kennisagenda binnen de activiteiten van het NKOP.
- Onderzoekers die bezig gaan met de kennisvragen van de kennisagenda, vragen om hun resultaten te delen tijdens platformbijeenkomsten.

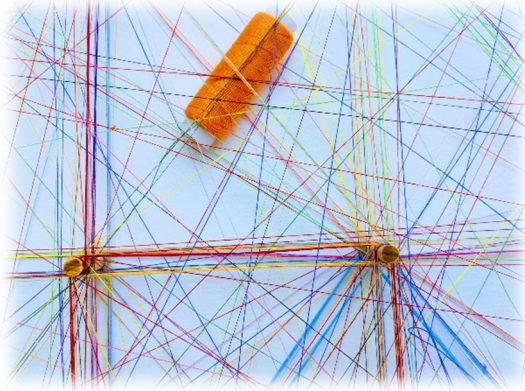
- Het systematisch blijven signaleren van kennishiaten en/of knelpunten in de zorg voor ouderen met psychiatrische problemen om de kennisagenda Ouderenpsychiatrie up to date te houden.

De doelstellingen voor 2024

- Er wordt in het eerste kwartaal van 2024 een *themagroep 'kennis uitwisselen'* gevormd die:
 - De wensen en behoeften voor het eenvoudig uitwisselen van informatie tussen deelnemers verzamelt.
 - Nadenkt over de rol van experts/ TOPGGZ binnen het netwerk.
 - Verwachtingen formuleert over wat binnen het netwerk wordt verstaan onder actieve bijdrage van deelnemers.
 - Nadenkt welke informatie publiek toegankelijk is en welke voor deelnemers.
 - Kijkt welke digitale middelen zich hiervoor lenen en welke middelen hiervoor nodig zijn.
 - Het bundelen en delen van relevante artikelen op het gebied van ouderenpsychiatrie hierin meeneemt.
 - Op basis hiervan een advies geeft aan het netwerk hoe de plek voor het delen van kennis het beste vormgegeven kan worden.
 - Dit plan wordt opgesteld in afstemming met Trimbos
- In de eerste helft van 2024 wordt geïnventariseerd of er interesse is om verdiepende webinars te organiseren voor deelnemers over diagnostiek en behandeling van ouderen met psychiatrische problematiek
 - Inventariseren van interesse en doelgroep
 - Bij voldoende interesse wordt een plan gemaakt (aantal, tijd, duur, onderwerpen, docenten, samenwerking andere kenniscentra)
 - Webinars plannen en uitvoeren; tweede helft 2024/ vanaf 2025
- In de eerste helft van 2024 wordt een bijeenkomst gepland met de wetenschapscommissie om in gesprek te gaan over mogelijkheden om de uitvoering van de kennisagenda te stimuleren.
 - Ideeën worden geïnventariseerd.
 - Er worden vervolgspraken gemaakt over de rol van de wetenschapscommissie hierin en binnen het NKOP in het algemeen over het doen van onderzoek en het delen van kennis uit onderzoek.
 - De afspraken hieruit worden besproken in de NKOP-raad.
- Voor 2024 is het kennisthema van het NKOP '*herstelgerichte zorg in de ouderenpsychiatrie*'
 - De platformbijeenkomsten zullen een link hebben met dit thema.
 - Herstelgerichte zorg wordt het thema voor het symposium.
 - Symposiumcommissie wordt 1^e kwartaal van 2024 gevormd, bestaande uit VVT en GGZ deelnemers. Een van de instelling is medeorganisator en indien mogelijk gastlocatie.
 - Symposium datum 7 of 14 november in overleg met organisatie

2. Onderlinge samenwerking versterken

In het IZA wordt nadrukkelijk ingezet op regionale samenwerking over sectoren heen om passende zorg mogelijk te maken. Verder kijken dan het eigen belang en samen verantwoordelijkheid nemen zijn hierbij essentieel. Net als begrip van en voor elkaars aanpak en ideeën. Dit geldt zeker ook voor

ouderen met psychiatrische problematiek. Waar dit in sommige regio's al mooi gebeurt, is het in andere regio's lastiger. Als NKOP willen we hier bij helpen. Ook op dit vlak kun je van en met elkaar leren en ervaringen uitwisselen. Een gedeeld beeld van de doelgroepen die vallen onder ouderen met psychiatrische problematiek, wat deze doelgroepen nodig hebben en hoe dit het beste te organiseren valt op landelijk niveau, kan helpen om op regionaal niveau het gesprek aan te gaan. Het gaat om verbindingen versterken binnen het NKOP en tussen andere partners in het kennislandschap.

De beleidsvoornemens 2024-2026

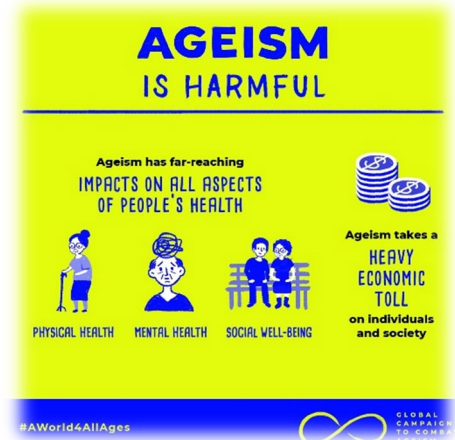
- Het NKOP biedt een platform voor initiatieven rondom het werken aan samenwerkingsvraagstukken in de praktijk. Denk hierbij aan het gezamenlijk uitwerken van cliëntprofielen, een gezamenlijke visie, kwaliteitsindicatoren en randvoorwaarden over de organisatie van zorg.
- Het NKOP zet zich in voor het versterken van de samenwerking met andere belangrijke partijen op het gebied van ouderen met psychiatrische problematiek.
- Kijken hoe we verbinding kunnen zoeken met onderwijsinstellingen (denk aan een basiscurriculum ouderenpsychiatrie) om zo een bijdrage te leveren aan voldoende basiskennis over psychiatrische problemen bij ouderen.

De doelstellingen voor 2024

- In 2024 blijven we in gesprek met elkaar over hoe we het gezamenlijk vormgeven van het NKOP beter kunnen neerzetten.
 - Momenteel sluit de organisatie en inhoud van de VVT kamer niet voldoende aan bij de behoeften van de deelnemers. Dit is een van de eerste zaken waar we dit jaar mee aan de slag gaan.
- Er zullen in 2024 gesprekken plaatsvinden met stakeholders en kennispartners om te kijken hoe we beter samen kunnen optrekken en elkaar kunnen versterken. Het doel is een vorm van samenwerking waarin we elkaar aanvullen en versterken en mensen en middelen efficiënt gebruiken.
 - Inventariseren en prioriteren met wie samenwerking belangrijk is en wat het doel van de samenwerking is.
 - Plannen van afspraken en wie deze gaan voeren.
 - Structuur bedenken om de samenhang en afstemming te borgen voor de toekomst.
- Samen formuleren van heldere doelstellingen voor de NKOP-raad bijeenkomsten.

3. Maatschappelijk aandacht voor de mentale gezondheid van ouderen

De groep ouderen wordt de komende jaren groter. Psychische problemen op latere leeftijd komen veel voor waarbij er regelmatig sprake is van een onvervulde zorgbehoefte. Door gebrek aan kennis en ervaring van professionals met ouderen met psychische problemen worden klachten niet goed herkend of gezien als passend bij de leeftijd. De heersende opvatting in onze maatschappij is dat behandeling na een zekere leeftijd nog weinig zin heeft. Dit soort negatieve, stereotype opvattingen en vooroordelen over het ouder worden, noemen we ageisme. Deze opvattingen kunnen ertoe leiden dat er andere keuzes gemaakt worden in de zorg en ondersteuning voor ouderen, dan voor jongere mensen met soortgelijke problematiek en kunnen daarmee een negatief effect hebben op het mentaal welbevinden van ouderen. Als NKOP willen we hier een bijdrage aan leveren door actuele kennis toegankelijk te maken voor een breed publiek en aandacht te vragen voor dit onderwerp. Ook willen we ervoor zorgen dat de specifieke kennis rondom ouderen goed meegenomen wordt in richtlijnontwikkeling.

De beleidsvoornemens 2024-2026

- Het NKOP profileert zich landelijk als pleitbezorger van preventie van psychische problemen bij ouderen en betere zorg en behandeling voor ouderen met psychiatrische problemen.

Doelstellingen voor 2024

- In 2024 gaan we kijken hoe we als NKOP een grotere rol kunnen spelen bij richtlijnontwikkeling over ouderen en psychische problemen.
 - Themagroep richtlijnontwikkeling vormen
 - Ideeën verzamelen en plan maken
 - Presenteren tijdens kamerbijeenkomst
- De website en de kennisdossiers worden verder geactualiseerd en uitgebreid om professionals in alle domeinen te voorzien van actuele informatie over psychische problemen bij ouderen, de behandelmogelijkheden en beschikbare expertise op dit gebied.
 - Inventarisatie van dossiers waar update voor nodig is
 - Inventarisatie van onderwerpen voor nieuwe dossiers
 - GP+ dossier
 - ADHD bij ouderen
 - Trauma bij ouderen
 - Inventariseren van bestaande dossiers bij kennispartners en onderzoeken of verwijzen/delen mogelijk is.
- Kijken naar de mogelijkheden om een (social media) campagne te ontwikkelen om bewustwording rondom mentale gezondheid bij ouderen te vergroten. Vroegdetectie en goede behandeling, houdt de zorg beter toegankelijk. Ook aandacht voor kennisontwikkeling. Kan bijdragen aan meer naamsbekendheid.

4. Een toekomstbestendig netwerk

Een belangrijke succesfactor voor het behalen van de toekomstige ambities is actieve betrokkenheid van het netwerk bij de NKOP activiteiten. Daarnaast zorgt een stabiel of groeiend aantal deelnemers ervoor dat de coördinatie en uitvoer van de activiteiten ook mogelijk blijft. Met een gezamenlijke inspanning is er veel mogelijk.

De beleidsvoornemens 2024-2026

- Het blijven stimuleren van een actieve bijdrage. Zonder deelname, is er geen netwerk. Denk hierbij aan een voorzitters voor de kamers, aanwezigheid bij bijeenkomsten en samen verantwoordelijk zijn voor de inhoud en vervolgstappen.
- Het kijken naar uitbreiding van ons netwerk binnen de bestaande domeinen (VVT en GGZ) en daarbuiten (POHGGZ, BGGZ, sociaal domein)
- Nadenken over differentiatie in aanbod.
- Zichtbaarheid van het NKOP vergroten.

Doelstellingen 2024

- Deelnemers leveren een actieve bijdrage aan de kamerbijeenkomsten, platformbijeenkomsten en symposia door:
 - Ideeën aan te dragen voor platformbijeenkomsten (onderzoek, nieuwe ontwikkelingen binnen eigen organisatie, nieuwe/ complexe situaties etc.)
 - Agendapunten/ thema's voor te stellen voor de kamerbijeenkomsten (evt. externe sprekers uitnodigen voor verdieping van een thema)
 - Aanwezigheid
 - Mede organiseren van het symposium of een lezing of workshop verzorgen
 - Contactpersonen informeren de achterban over de activiteiten van het NKOP en mogelijkheid tot deelname aan platformbijeenkomsten en symposia.
- Het aantal deelnemers aan het NKOP netwerk blijft in 2024 stabiel. Voor 2025 zetten we in op een groei van het aantal deelnemers met ook andere groepen dan ggz en vvt (denk aan sociaal domein, POHGGZ, BGGZ).
 - Er wordt een themagroep 'uitbreiding deelnemers en domeinen' samengesteld
 - Ideeën en mogelijkheden over uitbreiding van deelnemers en domeinen worden verzameld.
 - Er wordt nagedacht hoe het NKOP meer naamsbekendheid kan krijgen. Wat kunnen we hier als NKOP in doen? Wat kunnen deelnemers hierin doen?
 - Er wordt een plan opgesteld om in 2025 nieuwe deelnemers te werven.